

NOI AMENINȚĂRI ȘI VULNERABILITĂȚI LA ADRESA SECURITĂȚII NAȚIONALE ÎN CONTEXTUL CONFLICTULUI DIN UCRAINA

NEW THREATS AND VULNERABILITIES REGARDING NATIONAL SECURITY IN THE CONTEXT OF THE CONFLICT IN UKRAINE

Lt.col.drd. Cezar-Cristian ALDEA*

Evenimentele desfășurate la sfârșitul secolului XX au condus la transformări importante care au determinat reconfigurarea mediului geopolitic și geostrategic din punctul de vedere al diversității riscurilor, amenințărilor și intereselor actorilor implicați. Rusia reprezintă un element cheie în stabilirea noii arhitecturi de securitate, aceasta își concentrează toate forțele și mijloacele necesare asupra menținerii influenței în spațiul est-european. În acest articol, voi aborda principalele amenințări și vulnerabilități la adresa securității naționale, deduse în urma operațiunii militare pe care o desfășoară Rusia în Ucraina cu scopul reconfigurării mediului de securitate și restabilirii unei noi ordini mondiale, și anume, regiunea Mării Negre, armele de distrugere în masă, atacurile cibernetice, schimbările climatice și, nu în ultimul rând, fluxul refugiaților. Toate aceste noi riscuri și amenințări la adresa securității naționale demonstrează încă o dată rolul strategic al României în modelarea arhitecturii de securitate la nivel global. Întărirea securității naționale a României este un element cheie în următorii ani, în contextul imprevizibil al mediului regional de securitate.

The events that took place at the end of the twentieth century led to important transformations that determined the need to reconfigure the geopolitical and geostrategic environment in terms of risk diversity, threats and interests of the actors involved. Russia is a key element in establishing the new security architecture as it seems to focus all necessary forces and means on maintaining its influence in Eastern Europe. In this article, I will address not only the main security threats and vulnerabilities deduced from Russia's military operation in Ukraine, whose purpose is to reconfigure the security environment and restore the new world order, namely the Black Sea region, but I will also refer to the weapons of the mass destruction, cyber-attacks, climate change and, last but not least, the flow of refugees. All these new risks and threats to national security demonstrate once again Romania's strategic role in shaping global security architecture. Strengthening Romania's national security is a key element in the coming years in the unpredictable context of the regional security environment.

Cuvinte-cheie: geopolitică; arme de distrugere în masă; atacuri cibernetice; schimbări climatice; fluxul refugiaților.

Keywords: geopolitics; weapons of mass destruction; cyber attacks; climatic change; refugee flow.

Mediul de securitate s-a schimbat dramatic după anul 2014, amenințările și riscurile transnaționale continuă să reprezinte o provocare majoră pentru Alianță, de la terorism la provocările de securitate determinate de pandemii, schimbări climatice și fluxuri migratorii.

Regiunea Mării Negre

Regiunea Mării Negre se confruntă cu numeroase amenințări convenționale sau neconvenționale. Aceste probleme de securitate fac

regiunea volatilă, nesigură și instabilă. Conflictul dintre Rusia și Ucraina, precum și potențialele conflicte dintre statele zonale constituie amenințările de bază ale securității regionale.

Rusia deține un puternic și robust armament convențional militar, care reprezintă o amenințare pentru NATO, deosebit de acut pentru flancul estic, prin operațiile militare care se desfășoară în Ucraina (NATO 2020, 25). Acțiunile Rusiei desfășurate în Marea Neagră, care au dus la ocuparea Insulei Șerpilor, aflată la 50 km de țărmul României, demonstrează încă o dată că zona este vulnerabilă. La momentul actual, este necesară revizuirea Convenției de la Montreux din 1936, cu privire la accesul la Marea Neagră, aceasta favorizând Rusia în detrimentul NATO.

***Brigada 1 RSA „Nicolae Dăscălescu”**
e-mail: cezar20bv@yahoo.com

Deși Rusia este o putere în declin, prin măsurile economice și sociale impuse de UE, aceasta s-a dovedit a fi capabilă de agresiune teritorială și va rămâne, probabil, o principală amenințare cu care se va confrunta NATO și, implicit, România în următorul deceniu.

În timp ce agresiunea rusă în Ucraina continuă, comportamentul agresiv al Rusiei s-a intensificat, conform Mediafax, prin exerciții navale de mare amploare, cu zeci de nave în Marea Neagră, pentru a demonstra forța de atac de care dispune. Toate aceste acțiuni au dus la o deteriorare accentuată a regiunii, afectând negativ securitatea națională.

Rusia se angajează în mod obișnuit în operațiuni militare de intimidare în imediata apropiere a României, totodată sporindu-și întinderea pentru amenințarea spațiului aerian și, nu în ultimul rând, libertatea de navigație în Atlantic.

Confruntat cu un astfel de actor, NATO va trebui să dea dovadă de sârguință și solidaritate și va trebui să mențină în permanență un dialog, în cazul în care liderii ruși aleg o cale mai constructivă (NATO 2020, 48). NATO trebuie să mențină capacități militare convenționale și nucleare adecvate și să dețină o flexibilitate sporită pentru a face față agresivității pe teritoriul Alianței, inclusiv acolo unde forțele ruse sunt active direct sau indirect, în special pe flancul estic.

În consecință, România trebuie să își intensifice eforturile pentru a se asigura că angajamentele sale financiare și contribuțiile militare corespund nevoilor strategice ale NATO și sunt capabile să asigure un echilibru eficient.

Proliferarea armelor de distrugere în masă (ADM)

România continuă să reprezinte un pol de interes pentru state cu preocupări pe linia dezvoltării capabilităților în domeniul armelor de distrugere în masă și a vectorilor purtători și/sau militar convențional din spații cu grad ridicat de risc, atât ca potențial furnizor de echipamente militare, cât și din perspectiva posibilității utilizării țării noastre preponderent ca spațiu de tranzit sau ca punct de reexport către alte destinații (Serviciul Român de Informații 2020, 9).

Proliferarea ADM și a vectorilor purtători va prezenta tendințe de creștere, pe de o parte, ca urmare a stărilor de conflict din vecinătate, iar pe de altă parte, pe fondul progreselor tehnologice

și al interesului crescut al statelor implicate în dezvoltarea de proiecte în domeniul ADM (China și Rusia investesc permanent în dezvoltarea acestora) pentru obținerea de expertiză din exterior, în vederea creșterii capacităților indigene de producție/cercetare-dezvoltare (Serviciul Român de Informații 2020, 9).

Controlul armelor, dezarmarea și neproliferarea joacă un rol important în promovarea păcii în regiunea euroatlantică și menținerea unei ordini internaționale stabile. Privind spre 2030, Rusia pare probabil să-și încheie ciclul de modernizare la scară largă a forțele sale nucleare. Aceste forțe, împreună cu forțele convenționale reprezintă o problemă serioasă pentru amenințarea securității NATO și, implicit, a aliaților.

NATO acționează de mulți ani în acest sens, făcând eforturi eficiente și verificabile de control al armelor nucleare și, nu în ultimul rând, eforturi de dezarmare. Amenințarea reprezentată de armele nucleare constituie un element cheie, prin care Rusia urmărește să amplifice reticența țărilor din Europa Centrală și de Est, și nu numai, cu privire la implementarea unor măsuri care ar afecta nivelul său de securitate, așa cum este cazul scutului antirachetă al NATO.

Ca răspuns la acțiunile Rusiei, Germania dorește achiziționarea interceptorului Arrow 3, pentru amenințări cu rază lungă de acțiune, iar SUA și Israel au aprobat vânzarea acestuia.

Arrow 3 este un sistem extrem de manevrabil, conceput pentru a oferi apărare aeriană prin interceptarea rachetelor balistice, atunci când acestea se află încă în afara atmosferei Pământului. Este considerat unul dintre cei mai buni interceptori din lume, datorită capacităților sale tehnologice inovatoare.

Atacurile cibernetice

Atacurile cibernetice sunt, în momentul de față, într-o evoluție continuă; acestea sunt lansate de actori statali, fiind caracterizate de incisivitate, având ca centru de greutate compromiterea infrastructurilor IT&C din domenii strategice. Actorii cibernetici și-au diversificat instrumentele de acțiune, printre care aplicații malware inovative – nedetectabile de către soluțiile de securitate cibernetică existente pe piață –, fiind inserate elemente de infrastructură și soluții malware atribuite altor entități sau de tip open source.

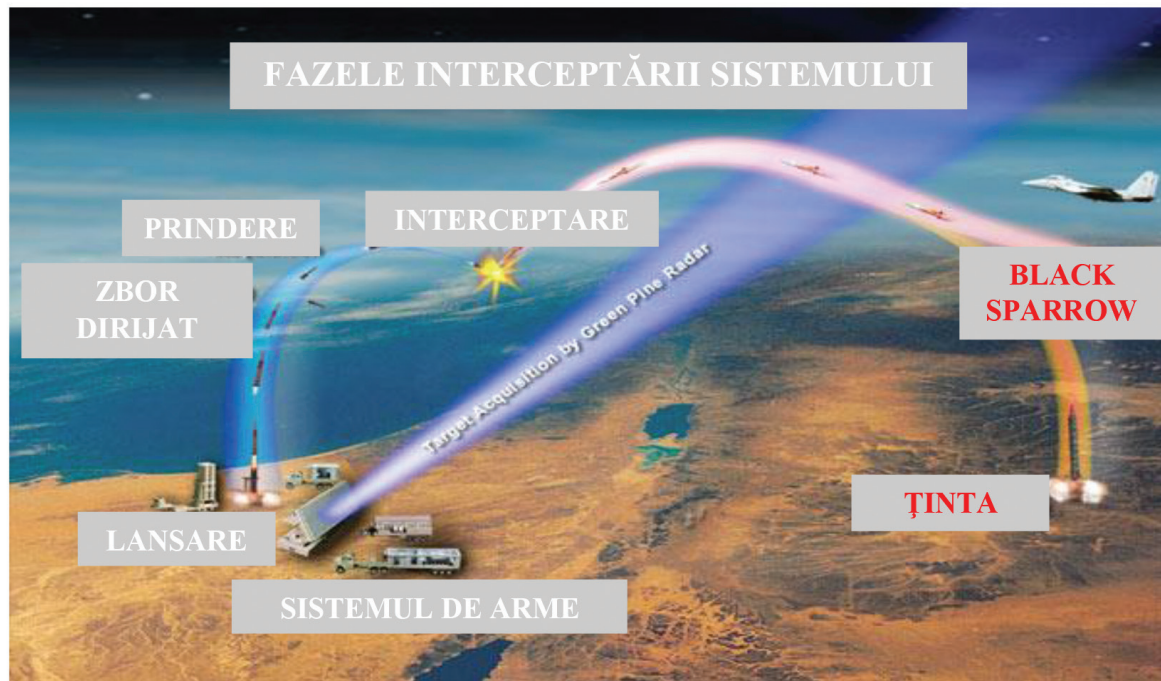

Figura 1 Etapele interceptării rachetelor de către sistemul Arrow
Sursa: [https://www.wikiwand.com/en/Arrow_\(Israeli_missile\)](https://www.wikiwand.com/en/Arrow_(Israeli_missile))

La nivel național, amenințarea are o tendință de creștere, iar principalii actori sunt reprezentați de:

- entități asociate unor actori statali;
- grupări de criminalitate cibernetică;
- grupări de hackeri cu motivație ideologică (Secretariatul General al Guvernului 2021, 5).

În alte situații, adversarii au acționat pentru: derularea de atacuri cibernetice la adresa sectorului privat; închirierea sau utilizarea unor servere de comandă și control (C2), localizate în România, pentru derularea unor atacuri cibernetice la nivel global (Serviciul Român de Informații 2020, 8).

Acțiunile entităților asociate unor actori statali sunt de natură strategică, scopul acestora fiind preluarea și deținerea controlului rețelelor și sistemelor informatice, pentru a sustrage informații de interes, a perturba sau întrerupe parțial ori total funcționarea unor infrastructuri critice și, nu în ultimul rând, pentru a influența procese sociopolitice.

Amenințările grupărilor de criminalitate cibernetică au cunoscut o creștere în ultimii ani, motivația fiind de natură financiară. Principalele aplicații folosite sunt malware de tipul *ransomware* (este un software rău intenționat, conceput pentru a împiedica un utilizator sau o organizație să-și acceseze fișierele de pe calculatorul propriu, atacatorii cer o plată, ca răscumpărare, pentru deblocarea accesului) și *infostealer*, vizând rețele și

sisteme informatice de stat sau private.

Potrivit informațiilor furnizate de Agenția UE pentru securitate cibernetică, valoarea răscumpărării a crescut de la 13 milioane de euro, în 2019, la 62 de milioane de euro, în 2021, iar răscumpărarea medie plătită s-a dublat: de la 71.000 de euro, în 2019, la 150.000 de euro, în 2020. Se estimează că, în 2021, pagubele produse de ransomware la nivel global ar fi fost de 18 miliarde de euro – de 57 de ori mai mari decât în 2015.

Amenințările grupărilor de hackeri cu motivație ideologică sunt, la momentul actual, nesemnificative și au ca principală țintă sistemele informatice cu nivel scăzut de securitate cibernetică. Aceste atacuri cibernetice de tipul *defacement*, *distributed denial of service* (DDos) și *SQL injection* au fost și sunt folosite împotriva Rusiei de către gruparea anonymous. Gestionarea acestora se poate realiza doar prin implementarea unor politici și măsuri de securitate cibernetică, care să fie în permanență adaptabile cu atacurile cibernetice (Serviciul Român de Informații 2020, 14). Totodată, sunt necesare elaborarea unor proceduri de testare și de auditare a nivelului de securitate cibernetică și, nu în ultimul rând, actualizarea tehnologiilor software și hardware.

O altă măsură ar viza crearea unor mecanisme la nivel național de certificare, conformitate și standardizare care să permită identificarea

riscurilor și vulnerabilităților de securitate existente (Serviciul Român de Informații 2020, 10). Pentru a diminua riscurile generate de atacurile cibernetice, este absolut necesară consolidarea nivelului de securitate cibernetică a României prin dezvoltarea și eficientizarea formatelor de cooperare la nivel strategic, tactic și operațional.

Schimbările climatice

Schimbările climatice reprezintă una dintre provocările definitorii ale vremurilor noastre și au implicații serioase pentru securitatea și interesele economice ale tuturor celor treizeci de membri ai Alianței. Ca efecte scontate: creșterea deficitului de resurse, alimentația globală și insecuritatea resurselor de apă (NATO 2020, 41).

Schimbările climatice sunt cunoscute de mult timp ca un multiplicator de amenințări și sunt din ce în ce mai recunoscute ca o „amenințare care modelează”, care modifică dramatic mediile în care armatele aliate vor trebui să opereze în următoarele decenii. Pe lângă riscurile legate de climă pentru infrastructura militară și pregătirea forțelor, evenimentele meteorologice extreme pot crește, de asemenea, potențialul de conflict și migrație în și dincolo de vecinătatea imediată a NATO.

Conform Raportului global al riscurilor din anul 2021, *vremea extremă* reprezintă principalul risc înaintea armelor de distrugere în masă, atacurilor cibernetice și bolilor infecțioase, având implicații pe durata operațiilor aeriene, terestre și maritime (Heise 2021, 3).

Operațiile aeriene

Schimbările climatice vor afecta operațiile aeriene, astfel:

- performanța aeronavei în timpul decolării și aterizării depinde direct de temperatura aerului, de presiune (altitudinea aerodromului) și de vânt; totodată, creșterea temperaturilor, din cauza schimbărilor climatice, degradează performanța unei aeronave (de exemplu, avioanele de transport și elicopterele din Afganistan);

- frecvența și intensitatea furtunilor de nisip și praf vor împiedica din ce în ce mai mult operațiile, din cauza restricțiilor de zbor;

- avioanele de marfă ar trebui să evite zonele cu turbulențe puternice, planificarea misiunii fiind în continuare afectată;

- supraîncălzirea aeronavelor militare și a echipamentelor logistice din bazele aeriene, ceea

ce implică un efort logistic sporit și un consum mai mare de energie;

- modificările direcțiilor principale ale vântului din aeroporturi trebuie, de asemenea, luate în considerare și pot necesita modificări structurale, cum ar fi schimbarea direcției pistelor;

- în regiunea arctică, acestea vor genera necesitatea de a modifica rutele de aprovizionare și aerodromurile, în consecință procedurile de căutare și de salvare trebuie să fie adaptate. Misiunile viitoare ale UAV vor necesita legături de date stabile și sisteme GPS rezistente pentru procedurile de control și aplicare.

Operațiile terestre

Operarea în condiții climatice din ce în ce mai extreme va reprezenta o provocare majoră pentru personalul militar (de exemplu, reducerea alimentării cu apă potabilă, din cauza deșertificării anumitor regiuni). Condițiile climatice extreme provoacă, de asemenea, o „uzură” mai rapidă a echipamentelor militare (de exemplu, mediul arid din Afganistan a făcut ca armele să se „blocheze” mai des). Totodată, acestea au implicații semnificative asupra logisticii militare (de exemplu, inundațiile, zăpada/gheața sau furtunile ar putea bloca rutele operaționale de aprovizionare).

Operațiile maritime

Capabilitățile maritime ale NATO în Arctica se vor confrunta cu o serie de provocări; acest lucru se datorează combinației dintre temperaturile extrem de reci ale aerului, vitezele mari ale vântului, obstacolele de gheață, valurilor mari și expunerii crescute la radiații. Sistemele de arme și muniția trebuie adaptate condițiilor extreme de temperatură; astfel de cerințe pot fi anticipate, dacă este necesar, prin simulare. Din alt punct de vedere, în apele mai calde, situația este la fel de gravă, salinitatea crescută din Golful Aden a făcut ca turbinele mai multor fregate din Marea Britanie să eșueze (Heise 2021, 4). Procesele oceanografice (adică răcirea Atlanticului subpolar) sunt asociate cu modificări ale tiparelor de precipitații și cu factorii suplimentari ai creșterii nivelului mării. Acestea vor avea implicații în recunoașterea și supravegherea maritimă.

În 2014, NATO a adoptat cadrul de apărare verde, care aspiră la reducerea amprentei de mediu a operațiunilor sale militare și la îmbunătățirea rezistenței NATO prin investiții în tehnologii ecologice care reduc consumul de combustibil și de

energie. Michael Rühle, director al departamentului pentru provocări hibride și de securitate energetică al NATO, a reliefat principalele probleme cu care se confruntă Alianța în timpul operațiilor sale, cum ar fi deteriorarea echipamentelor și instalațiilor, provocată de seceta extremă sau de inundații. Totodată, acesta a mai precizat: „a fi mai verde înseamnă a fi mai puternic”, însă a avertizat că tranziția ecologică nu va fi gratuită, deoarece îmbunătățirea echipamentelor „presupune ani de dezvoltare” și implementare (Rühle 2021, 5).

În acest sens, România trebuie să își intensifice eforturile financiare astfel încât să achiziționeze echipamente militare conform cerințelor NATO.

Fluxul refugiaților

Agresiunea Ucrainei din partea Rusiei a declanșat una dintre cele mai mari crize umanitare din Europa. În urma cercetărilor, efectuate de Organizația Internațională pentru Migrație (OIM), în perioada 09.03. - 16.03.2022, dintre cele 2.000 de persoane strămutate intern pe care le-a chestionat:

- aproape 30% veniseră din Kiev, peste 36% fugiseră din estul Ucrainei și 20% veniseră din nord;

- aproape 40% erau acum în vestul Ucrainei, cu mai puțin de 3% la Kiev;

- doar 5% și-au părăsit casele în anticiparea invaziei, majoritatea fugind fie la începutul războiului, fie când acesta a ajuns în zona lor.

OIM estimează că mai mult de jumătate dintre persoanele strămutate în interior sunt femei și multe sunt considerate deosebit de vulnerabile, deoarece sunt însărcinate, au un handicap sau sunt victime ale violenței.

Refugiații traversează și țările vecine din vest, precum Polonia, România, Slovacia, Ungaria și Moldova. ONU spune că, până la 21 martie, 3,5 milioane de oameni au părăsit Ucraina:

- ✓ Polonia a primit 2.113.554 de refugiați;

- ✓ România, 543.308;

- ✓ Moldova, 367.913;

- ✓ Ungaria, 317.863;

- ✓ Slovacia, 253.592;

- ✓ Rusia, 252.376.

- ✓ Belarus, 4.308 (IOM Ukraine 2022, 1-4).

Conform declarațiilor MAE, în jur de 80.000 de refugiați au rămas pe teritoriul României, până în momentul de față situația fiind gestionată

eficient de societatea civilă, de stat și de organizații neguvernamentale. Odată cu creșterea fluxului de refugiați (peste 1 milion), România trebuie să apeleze la rezervele strategice și, nu în ultimul rând, la sprijinul UE pentru gestionarea crizei, astfel încât să fie în măsură să asigure asistență la standarde europene.

Concluzii

România se află într-un context strategic definit prin instabilitate geopolitică, evidențiindu-se intensificarea competiției strategice dintre actorii cu interese globale.

Zona Mării Negre este o zonă de interes strategic pentru marii actori globali, aceasta, în contextul declinului relativ de putere al unor actori pe scena politică internațională, pe fondul reconfigurării opțiunilor strategice și al promovării unor politici de tip izolaționist/coercitiv în relațiile internaționale.

Ținând cont de acestea, precum și de agresiunea Ucrainei de către Rusia din proximitate, apariția unor conflicte zonale constituie un motiv de temere pentru România. Nu în ultimul rând, domeniul tehnologic este în plină accesie, atacurile cibernetice sunt în creștere, având ca efecte majore dezinformarea (știrile false referitoare la acțiuni militare pe teritoriul țării, dislocări de forțe și mijloace etc.), toate acestea, în cadrul unor acțiuni asimetrice și hibride, generând noi provocări la adresa României și aliaților.

Mediul social este influențat de o creștere demografică asimetrică, de accentuarea fenomenului de îmbătrânire a populației și, nu în ultimul rând, de fenomenul migrației. România se confruntă cu un flux de refugiați ucraineni din zonele de conflict, ceea ce implică efecte în plan atât economic, cât și social.

În contextul vulnerabilităților mediului de securitate, România este nevoită să își consolideze cooperarea cu SUA, care să garanteze securitatea națională, în cazul unei acțiuni agresive în vecinătate. România trebuie să se concentreze temeinic asupra resurselor financiare, tehnice și umane, necesare intensificării eforturilor de consolidare a capacității de răspuns a Alianței pe flancul estic, în fața escaladării conflictelor geopolitice, cauzate de diverse interese sociale, economice și culturale.

BIBLIOGRAFIE

- Çelikpala, Mitat. 2020. "Security in the Black Sea Region." *Policy Report II*. https://www.bertelsmannstiftung.de/fileadmin/files/BSt/Publikationen/GrauePublikationen/GP_Security_in_the_Black_Sea_Region.pdf.
- Hâldan, Romulus. 2018. *Vectorii puterii militare a Rusiei – Între realitate, propagandă, reclamă și dezinformare*. București: Editura Top Form.
- Heise, Rene. 2021. "NATO is responding to new challenges posed by climate change." *NATO Review*. <https://www.nato.int/docu/review/articles/2021/04/01/nato-is-responding-to-new-challenges-posed-by-climate-change/index.html>.
- IOM Ukraine. 2022. "Ukraine – Internal Displacement Report – General Population Survey Round 2 (24 March - 1 April 2022)." https://displacement.iom.int/sites/g/files/tmzbdl1461/files/reports/IOM%20IDP%20Estimates%20UKR%2016MAR2022_Round%201%20full%20report_v2.pdf.
- NATO. 2020. "NATO 2030: United for a New Era, Analysis and recommendations of the reflection group appointed by the Nato Secretary General." https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/12/pdf/201201-Reflection-Group-Final-Report-Uni.pdf.
- NATO Public Diplomacy Division. 2019. "NATO Encyclopedia 2019." https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/1/pdf/2019-nato-encyclopedia-eng.pdf.
- Rühle, Michael. 2021. "NATO and the Climate Change Challenge." *Internationale Politik Quarterly*. <https://ip-quarterly.com/de/user/239/michael-ruehle>.
- Secretariatul General al Guvernului. 2021. „Strategia de securitate cibernetică a României 2021-2026.” <http://sgglegis.gov.ro/legislativ/docs/2021/08/sr2dvm1746zwhc0fby5n.pdf>.
- Serviciul Român de Informații. 2020. „Inovare în serviciul cetățenilor.” *Raportul de activitate al Serviciului Român de Informații – 2019*. https://www.sri.ro/assets/files/rapoarte/2019/raport_activitate_2019.pdf.